

DE RIVIERKREEFT IN NEDERLAND

Dr L. B. HOLTHUIS.

Er zijn aanwijzingen dat de Rivierkreeft (*Astacus astacus* (L.)), die enkele tientallen jaren geleden een uiterst zeldzame verschijning in ons land was, thans weer algemener wordt. In het einde van de vorige eeuw richtte een ziekte, de z.g. kreeftenpest, een ware slachting aan onder de kreeften van Europa en deed het aantal van deze dieren zo sterk teruglopen dat op vele plaatsen een uitsterven der soort gevreesd werd. Het is daarom verheugend dat in de laatste tijd hier te lande weer meer kreeften opgemerkt worden. Volgens een opgave mij door Dr. A. Capart, conservateur adjoint van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel, verstrekt, is ook in België het aantal kreeften in de laatste tijd sterk toegenomen. Professor Dr Marc André, onder-directeur van het Laboratoire de Zoologie (Vers et Crustacés) van het Muséum National d'Histoire Naturelle te Parijs, bevestigde mij hetzelfde voor Frankrijk.

Een opsomming van alle mij eind 1949 bekende opgaven betreffende het voorkomen van de Rivierkreeft in ons land werd door mij gegeven in „Fauna van Nederland” aflevering 15 (1950), blz. 107. Sindsdien zijn mij echter weer verscheidene waarnemingen bekend geworden :

1. In de zomer van 1949 werden vrij veel levende en dode exemplaren van de Rivierkreeft waargenomen in beken (o.a. de Ratumse Beek) bij Winterswijk (opgave J. A. W. Lucas te Leiden).
2. In een artikel getiteld „Het „Kreeftenoog” als Ogenwisper” (Natuurhistorisch Maandblad, Maastricht, Jaargang 38, blz. 80, 2 September 1949) vermeldt de heer W. Lenaers dat omstreeks 1880 een Rivierkreeft in de Tungelrooise beek

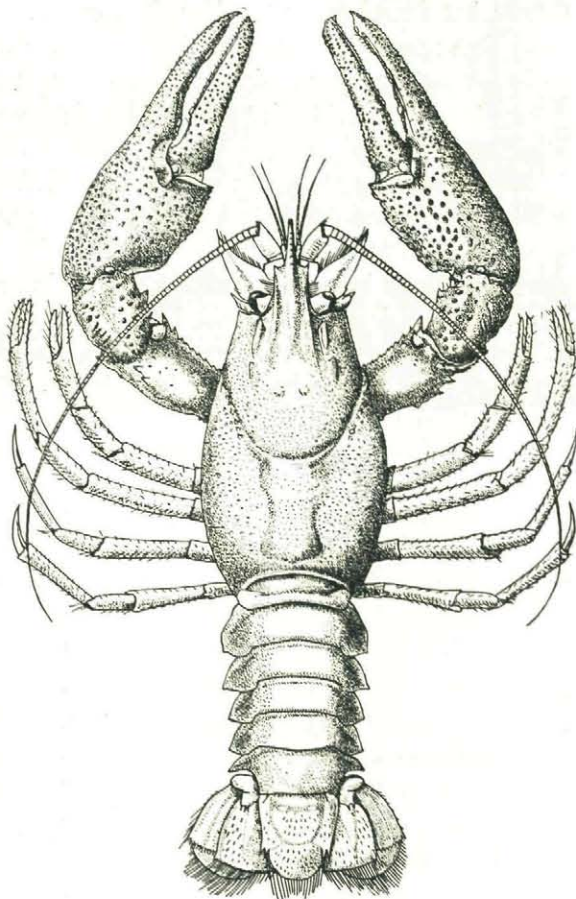

Fig. 1. Rivierkreeft, *Astacus astacus* (L.), op $\frac{2}{3}$ ware grootte.

Uit Holthuis, 1950, *Fauna van Nederland*, afl. 15.

bij Stamprooi (L.) gevangen werd en dat de soort er tot 1910 niet zeldzaam was.

3. In het dagblad „De Gecombineerde”, verschijnend te Leerdam, stond op 22 November 1949 een vermelding van de vangst van een Rivierkreeft in een fuik in de Linge bij Asperen. In hetzelfde dagblad verscheen op 26 November een uitvoerig artikel van de hand van de heer D. G. Kars te Leerdam, waarin deze vangst besproken en ook de vindplaats van dit dier meer gepreciseerd opgegeven werd („in een bijwatertje op de Gelderse oever [van de Linge] in de contreien van het fort Asperen”). Het dier, een vrouwelijk exemplaar, bevindt zich thans in de verzameling van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.
4. In het zojuist genoemde artikel memoreert de heer Kars ook nog de vangst van een jonge Rivierkreeft in de Linge; deze vangst vond ongeveer een halve eeuw geleden plaats.
Naar aanleiding van zijn artikel ontving de heer Kars nog drie opgaven over het voorkomen van de Rivierkreeft in de Linge, die hij mij welwillend ter beschikking stelde. Gaarne spreek ik de heer Kars hiervoor mijn oprechte dank uit. Deze opgaven zijn hieronder vermeld onder de nummers 5 t/m 7.
5. Omstreeks dezelfde tijd als de Rivierkreeft hier onder 3 genoemd (eind November 1949), werd een mannelijk exemplaar gevangen in de Linge bij Geldermalsen (opgave A. de Ridder te Geldermalsen). Dit dier stierf vrij spoedig na de vangst en zou weggeworpen zijn, indien het niet ter juister tijd door de activiteit van de heer H. Cornet, technisch ambtenaar van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, voor de collectie van het Museum gered kon worden.
6. In 1938 werd in de buurtschap „Het Rol” bij Geldermalsen een Rivierkreeft in de Linge gevangen (opgave Dr. F. M. G. de Feyfer te Utrecht).
7. In de Linge bij Opheusden werden vóór de laatste oorlog vrij vaak Rivierkreeften waargenomen op zandige plaatsen en in holen (opgave K. van Leijen te Opheusden).
8. Tenslotte kwam het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, wederom dank zij de welwillende medewerking van de heer Kars, in het bezit van een mannelijk exemplaar van de Rivierkreeft, die gevangen werd in een fuik in de Linge bij de afvoer van de Renooi-polder in de gemeente Beesd (Gld.) op 23 Mei 1950 (gevangen door H. van Bruggen te Renooi).

De enige mij tot nu toe bekende vangst van *Astacus astacus* in de Linge betrof twee exemplaren die in 1890 bij Tiel gevangen werden en door de heer D. L. Uyttenboogaart aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie werden afgestaan. Het grote aantal recente vermeldingen van de Rivierkreeft uit een vrij klein water als de Linge, wettigt het vermoeden dat de soort ook elders in aantal is toegenomen. Indien niet aan de vangst, hier onder no 3 genoemd, door de heer Kars de publiciteit gegeven was die zij nu verkregen heeft, zouden ook de volgende opgaven waarschijnlijk nooit bekend geworden zijn. Er zij er hier daarom op gewezen, dat ook van andere gedeelten van Nederland opgaven van het tegenwoordige of vroegere voorkomen van Rivierkreeften uiterst gewenst is. Onze kennis van de verspreiding van deze soort

binnen ons land is nog zo gering, dat elke opgave, hoe onbelangrijk zij ook mag lijken, van belang is.

Onder een ruilaanvraag in aflevering 8 van de achtste jaargang van *De Levende Natuur* (October 1903, blz. 156) plaatste de redactie van dit tijdschrift de opmerking „Rivierkreeften zijn niet inlandsch”. Deze vergissing bleek buitengewoon nuttig te zijn, daar zij tot gevolg had dat van verschillende kanten een groot aantal waarnemingen betreffende de Rivierkreeft gemeld werd, hetgeen onze kennis van het voorkomen van dit dier in ons land aanzienlijk uitbreidde. Het is te hopen dat ook nu vele van dergelijke opgaven door de redactie of door ondergetekende ontvangen mogen worden. Tevens worden exemplaren van deze soort met nauwkeurige opgave van vindplaats gaarne ontvangen voor de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie; de waarneming wordt dan definitief vastgelegd door een bewijsstuk.

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie
Leiden.

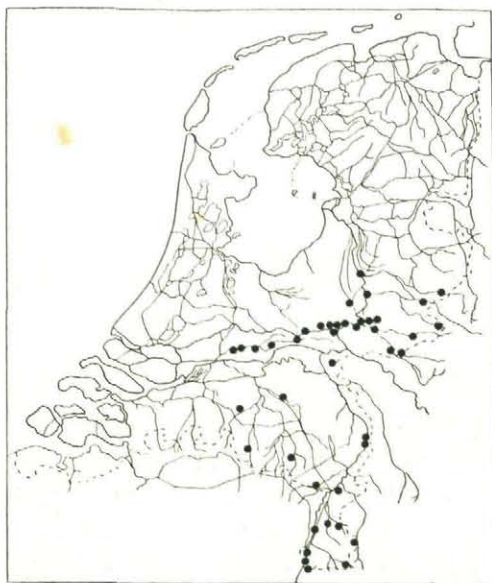

Fig. 2. De verspreiding van de Rivierkreeft in Nederland. De zwarte stippen geven de tot nu toe bekende vindplaatsen aan.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN.

Vleermuizen. De vleermuizen, die in de jachthaven te Sneek huizen, hebben mij deze maand tweemaal door hun gedrag verrast.

Op 1 Mei, 's middags om twee uur, zag ik een vleermuis in de volle zon een wiekelvlucht uitvoeren boven een der schiphuizen, waarbij het dier, evenals dat bij het zg. „bidden” der roofvogels het geval is, op éénzelfde plaats in de lucht bleef hangen. Vijf minuten lang kon ik dit verschijnsel gadeslaan.

Toen ik 19 Mei, 's avonds om negen uur, met mijn hond langs de schiphuizen wandelde, zag ik een klein dier zich met vrij grote snelheid in het water van de Oudvaart voortbewegen en dit rechtlijnig oversteken, waarbij het voorste gedeelte van het lichaam telkens schoksgewijs boven het wateroppervlak uitkwam. Door de schemering kon ik niet direct zien welke diersoort het hier betrof. Toen het dier vlak bij de wal gekomen was, ging ik er met mijn hond naar toe, waarop het onmiddellijk volkomen stil lag. Het was een klein soort vleermuis. Het deel van de vlieghuid tussen staart en achterpoten was uitgespannen. De voorste ledematen met de vlieghuid, die daartussen ligt, waren ingetrokken. Ik stak mijn wandelstok onder het diertje, waar het op kroop, maar het nam onmiddellijk de wijk in de holten tussen de takkenbossen, waaruit de walkant daar ter plaatse bestaat.

De oude havenmeester heeft de vleermuis daar tussenuit gehaald, terwijl ik mijn hond, die